

De h. diensten werden te Rolduc, op de hoogtijden, Kerstmis, Paschen, Pinksteren, enz. en in de h. week, met 'n plechtigheid gevierd, wier weerga ik sedert nergens, zelfs in munsters en kathedralen, niet meer heb ontmoet. De vele priesters in prachtige ornatens, de groote stoet van bedienende koorjongens, met wierooksvaten, kaarsen, enz., aangevoerd door een professor in wit koorhemd, in de hand den zwarten staf, waarop de h. maagd in zilver op gouden werelddol, dan de heerlijke muziek onder directie van professor P., den talentvollen musicus, alles te zamen vormde in 't kader der majestueus-eenvoudige kerk een aangrijpend geheel. Maar 't is vooral de nachtdienst in den Kerstnacht, waarvan de herinnering mij altijd bijzonder is bijgebleven.

Deze was de eenige welke in de eeuwenoude onderaardse kerk, de crypta, werd gevierd.

In 't holst van den nacht luidde de bel tot 't „lever“, en begaven wij ons, na 't ochtendgebed in de studiezalen, in diepste stilte in lange rijen door de spaarzaam verlichte kruisgangen naar den tempel. Daar daalden wij langs den trap, links van het koor, in de diepte der lage crypta, een,

naar deskundigen beweren, zeldzaam kunstgewrocht van middeleeuwschen kerkbouw. De onderaardsche ruimte was voor deze gelegenheid voorzien van banken en een klein hoogaltaar, badende in 't licht van talrijke kaarsen. En achter ons was 'n harmonium geplaatst, waaromheen het koor stond geschaard. De Directeur zelf deed den heiligen dienst, geassisteerd door verschillende priesters, allen in 't stralende ornaat der feestvierende kerk, witte zijde met zilver. Weldra zweefden de wieroeksluiers om de kapiteelen der lage zuilen, die 't gewelf steunen, en zonken altijd dieper op onze hoofden neder.

De akkoorden van 't harmonium bruischten en galmden met bevende toonen om ons heen; 'n zeldzaam plechtige stonde in deze oud-eenvoudige ruimte onder de aarde, 'n eeredienst van verheven mystieke wijding. En de directeur bad en zong: zijn Introïte klonk als jubel, zijn Confiteor als 'n roerende aanklacht. — Dan, nadat het koor het feestelijke Kyrie had doen opgalmen tegen de lage gewelven, juichte hij uit het Gloria in excelsis. In dezen nacht had het gloria 'n dubbele beteekenis, heden was 't niet de gewone lof, heden was 't de juichkreet der vrome christen- en priesterziel, begroetende uit 't diepst zijns wezens de herinnering aan de komst van zijnen God en Heiland.

En weder ruischten de orgelklanken, galmde de koorzang in statig-plechtige harmoniën en daarna zong de directeur van 't altaar in het Credo, zijne martelaars-blijde geloofsbekentenis.

Maar niets evenaarde zijn Pater noster qui est in coelis", het klonk als 'n stil geween van stijgenden ootmoed en roerende godsvrucht, om halffluisterend weg te sterven in de slotwoorden: „et ne nos inducas in tentationem" . . . . Dat gebed, gezongen door dezen heilige, het kon mij toen tot tranen roeren en nog heden klinkt 't mij als 'n troost in de ooren.

Dan naderde het verheven ogenblik, dat de geheele school, in breede rijen ging nederknielen aan de communie-tafel, om uit zijne hand het H. avondmaal te ontvangen. De oogen gesloten, konden wij hem niet gadeslaan, maar wij hoorden hem de gewijde woorden prevelen, neen, bidden, smeeken, weenen als 't ware, van geluk en ontroering, dat hij onze jeugdige harten, aan zijne zorg en liefde toevertrouwd, met het brood des levens mocht spijzigen.

Nu was de heilige dienst afgelopen — het harmonium bruischte met volle, open registers, en uit driehonderd monden galmde het latijnsche Kerstlied, het heerlijke, nooit meer vergeten lied, met het refrein der Engelen-boodschap: Gloria, Gloria in excelsis Deo!

Maar even vóór dit refrein, zweeg plotseling het harmonium, — alles zweeg, verwonderd, getroffen, ... en . . . . luister, ... daar uit de hoogte, ver, verre weg, als uit 'n mystieke schemering boven crypta, boven kerk en gebouwen en torens, als uit den strak-blauwen winterhemel buiten, ... daalt het neder op vleugelslag op gelui van zilveren klokjes, aangeheven door teêre stemmetjes van engeltjes: Gloria, Gloria in excelsis Deo!"

Ik twijfelde geen oogenblik, het was immers Kerstnacht, de engelen zwevende op den glans hunner sneeuw witte vleugels, neêrdalende in den zilverstroom van 't maanlicht van dezen heiligen nacht, zij zelf, de engelen hadden hun „Gloria in excelsis" aangeheven, boven de Salvaterra van Rolduc", als toenmaals boven de heilige oûwen rondom Bethlehem! —

Toen wij uit de crypta naar boven stegen in de kerk, zag ik op 't „oxaal" bij 't groote orgel een viertal knapen staan, onze beroemde sopraanzangers. Toen begreep ik het. Ik had misschien wel mijn eerste illusie verloren.

